

deniz gürsoy şerefe!

cheers! salute! nazdrovya!
noşı can be! lehayim!

İÇİNDEKİLER

önsöz /	7
giriş /	11
iskoç ve ırlanda viskileri /	23
amerikan, kanada viskileri ve diğerleri /	41
breudi, konyak ve armanyak /	51
rakı ve diğer anasonlu içkiler /	65
cin /	77
votka /	89
rom /	101
tekila /	117
likörler /	127
kuvvetlendirilmiş şaraplar /	143
kokteyl /	153
akşamdan kalanlara /	163
değişik lisanlarda şerefe /	169
hangi içki hangi yemekle iyi gider? /	173
tarifler /	174
sözlükçe /	176
kaynakça /	179

“Viski içen iki arkadaş”, George Broughton.

iskoç ve ırlanda viskileri

*Bir İskoçyalı'nın
karısına laf atmayım,
viskisine su katmayım.*

İskoç atasözü

İsterseniz viski konusuna girmeden önce şöyle 1904 yılına uzanalım ve sıkı rakıcı olarak bilinen Atatürk'ün gençliğinde viskiyle arası nasılmış, bir bakalım.

Mustafa Kemal ve arkadaşlarının arada bir gittikleri bir yer olan Con Paşa'nın Lokantası'nın özelliği, içki olarak yalnızca İskoç viskisi vermiş. Ali Fuat Bey'in anılarında Mustafa Kemal'in viskiyi ilk kez Karaköy'deki bu lokantada içtiği yazılı.

1904 yazı... Mustafa Kemal ve Ali Fuat Bey, Tepebaşı bahçesinde... Garsona biraz bahşiş vererek limonata bardağında viski-soda alıyorlar. Kamışlarla içerlerken, içeriye Fehim Paşa giriyor. Fehim Paşa korkulacak adam, çünkü o Abdülhamid'in başhafiyesi. Fehim Paşa bu iki subayın umuma açık yerde viski içtiklerini fark ederek saraya bildirecek olursa, başları fena hâlde derde girebilir. Ve olan oluyor, Fehim Paşa iki arkadaşı masasına davet ederek onların içtiklerinden içmek istediğini söylüyor. Yapılacak fazla bir şey yok. Fehim Paşa bir yudum alıyor ve bu limonatayı çok be-

ğeniyor. Gözleri parlamaya bardağı bitirdikten sonra hemen dol-
durulmasını istiyor. Bunun üzerine Fehim Paşa, iki arkadaşı alıp
Kristal Gazinosu'na götürüyor ve garsona Tepebaşı Bahçesi'nde
içtikleri limonatadan ısmarlamalarını, fakat biraz daha sert olma-
sını istiyor. Böylece Fehim Paşa ve dostlarının içilen içkinin adı-
nı bilmedikleri ve sormaya da cesaret edemedikleri için iki subayı
yanlarında getirdikleri ortaya çıkıyor. Gece eğlenceli bir şekilde
sürüyor.

Aka Gündüz, *Kokain* adlı eserinde, 1922 yılında Ankara'nın viskiyle tanış-
masını şöyle anlatır:

*Viski yeni yeni içiliyordu. Siftah edenler önce lezzetinden, koku-
sundan hoşlanmıyorlardı ama fiyatı yüksek, kibar içkisi olduğu için
zoraki beğenir görünüyorlardı.*

Aka Gündüz kibarlıktan ya da viskiye duyduğu hayranlıktan, o kokunun
tahtakurusu kokusu olduğunu yazmamış. Şimdiki çocuklar beton binalarda
yetiştiklerinden tahtakurusunu bilmezler. Bizler ahşap evlerde büyüdük.
Biz çocukken tahtakurusunu yakalayan iki başparmak arasında çıtlatarak
öldürür ve o anda ortaya bir tahtakurusu kokusu yayılırdı. İşte Aka Gündüz
o kokudan söz ediyor olmalı. Viskiyi ilk defa içtiğimde o kokuyu almış ama
içmeye devam edince artık aynı kokuyu duymaz oldum.

Selim İleri de benzer bir anısını anlatıyor.

*Viskiye 1950 sonrasının yıllarında o kadar önem veriliyor ki, bu
şişe, emektar büfemizin üstünde yıllar yılı duracak, özel bir güne*

saklanacak. Âdeta nadide bir biblo. İkide birde tozu alınıyor, hohlaya hohlaya camı parlatılıyor. Galiba teyzemle eniştemin nişanlandıkları gün açıldı. Annem bile tatmıştı; yüzünü buruşturarak, “Tahtakurusu kokuyor” demiş, ikinci yuduma yanaşmamıştı.

Viskinin ÷lkemize ilk geldiği yıllarda geçen birkaç anekdotu sizlere naklettikten sonra isterseniz gelin, viskinin yapıldığı ÷lkelere doğru şöyle bir uzanalım.

İrlanda’da bir bara oturup barmene ya da yanı başınızda oturan al yanklı birine viskinin ilk defa nerede yapılmış olduğunu sorarsanız alacağınız yanıt, “İlk kez İrlanda’da 5. yüzyılda, St. Patrick’in imbiğinden damla-

İrlanda’da bir bar.

mıştır” olabilir. Bu olsa olsa bir efsanedir ama siz başınızı belaya sokmak istemiyorsanız, bir yutkunup “Haa, öyle mi?” deyip geçin. Bu, efsaneden de öteye bir safsatadır, çünkü 5. yüzyılda imbik henüz icat edilmemişti bile.

Aynı soruyu İskoçya’da bir barda sorarsanız daha şaşırtıcı ve daha da efsanevi bir yanıt alabilirsiniz. İmbiği bir adamın İskoçya’dan İrlanda’ya kaçırdığı, sonra da sırtında büyük bir viski fıçısıyla birlikte İrlanda’dan İskoçya’ya bir adımda atlamış olan bir devin onu geri getirdiği hikâyesini dinlersiniz. Bu yanıtı almış olduğunuz yer, elbette, bir bardır ve herkes yeterince alkollüdür.

Alkolün, yaratıcı gücü nasıl kamçıladiğı, hikâyedeki devin adımının uzunluğunda saklı olmalı ama alkolün etkisi yalnızca yaratıcılığı değil, şiddet ve taşkınlıkları da kamçılayabilir. Onun için siz bu hikâye konusunda pek itirazda bulunmayın.

İskoç viskisine dair ilk yazılı belge 1494 yılına aittir ve İskoç saray arşivlerindedir. Friar John Cor adlı bir kişiye, Visge Beatha yapması için kraliyet ambarından bir miktar malt verilmiş olduğu yazılıdır. Elbette, bu kayıt bize viskinin kullanımının o yıl başladığını göstermez. Anlaşılan viski daha önceki tarihlerde de yapılıyor, ambarda bolca malt ve bu maltı viskiye dönüştürecek Friar John Cor gibi uzmanlar vardır. Kimi tarihçilere göre viskinin İrlanda ve İskoçya’da yapılmaya başlanması 11. ve 12. yüzyıllarda Kudüs’ten dönmüş olan Haçlı Ordusu askerlerinin, orada öğrenmiş oldukları damıtma yöntemini getirmeleri sayesinde olmuştur. Kimilerine göre de, bir süre İspanya ve Güney İtalya’da kalmış olan bazı rahipler, oradaki Müslümanlardan öğrendikleri damıtma yöntemini, İrlanda ve İskoçya’daki manastırlara taşımışlardır.

İşte bu rahipler manastırlarda yapıp halka sattıkları içkiden dünyalıklarını yapıp ettikleri dualarla da ahirette, cennetteki yerlerini garantiye almışken, 1530’da İngiltere kralı VIII. Henri’nin kocamış karısını boşayıp

bir çıtırla evlenmek istemesi ve Papa'nın buna karşı çıkması işi bozmuştur. Nasıl mı? VIII. Henri ülkedeki Katoliklere kilise ve manastırların tamamını kapamış ve kendi geliştirdiği mezhebin kilise teşkilatını kurmuş. Tabii ki, bu durumda Katolik rahipler işsiz kalmışlar. Onlar da bakmışlar ki, artık duaları para etmez hâle gelmiş, ikinci meslekleriyle para kazanmaya başlamışlar. İyi bildiniz, ikinci en iyi bildikleri iş: Viski imalatçılığı. İşte viski imalatının o tarihlerde birdenbire köylere ve en ufak mahallelere yayılmasının altında bu tarihî olay yatar.

Bu arada VIII. Henri'nin kaç karısı olmuş dersiniz? Topu topu altı karısı olmuş... Catherine of Oragon'dan ayrılma uğruna bütün ülkesinin dinini değiştirerek sevgilisi Ann Boleyn'le evlenmiş, kısa süre sonra da onun kellesini uçurtmuş. Sonra Jane Seymour'la evlenmiş, o da ölüvermiş. Catherine Howard'la evlenmiş, onun da kellesini uçurtmuş. Nasıl olduysa, son karısı Catherine Parr eceliyle ölmüştür.

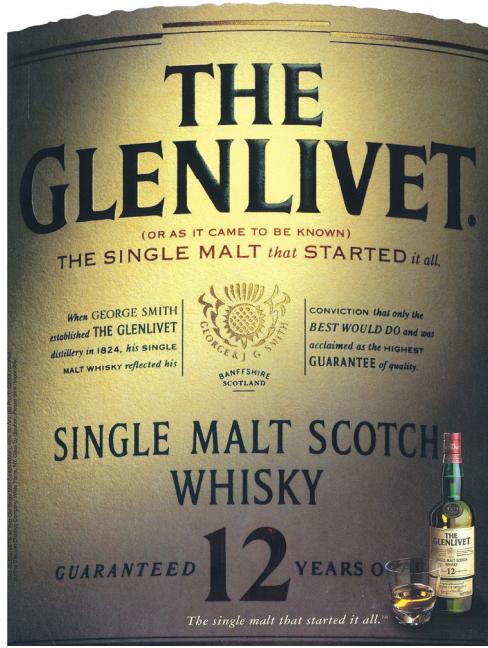
WHISKEY SOUR

5 cl İrlanda viskisi   *Yarım dilim limon*
Yarım limon suyu   *1 maraskin kirazı*
1 tatlı kaşığı toz şeker

Viski, limon suyu ve şekeri buzla iyice çalkalayın. Önceden soğutulmuş viski-*sour* bardağına süzün. Limon dilimi ve kirazla süsleyin.

Köylüler viski imalatı işini sever, çünkü arpa stokta fazla bekleyemez,

nemli iklimde çürür gider. O günün koşullarında mahsulün fazla kısmı o bozuk yollarda uzağa da sevkedilemez. Oysa arpa, viski hâline dönüştürüldüğünde artık depolarken bozulma riski ortadan kalktığı ve bekledikçe de güzelleştiği görülür. Nakliyesinin çok daha kolay ve ucuz olması da cabası. Köylünün cebine viski sayesinde daha fazla para girer, bu yüzden keyifleri gelir, keyiften içerler. 1597'de olduğu gibi mahsul az olursa, kederden içerler bu defa, ama hep içerler. 1695 yılına gelindiğinde İskoçyalılar günde yirmi dört saat içen ve içip içip sızmanın bir erkeklik göstergesi sayıldığı bir toplum hâline gelir.

1707 yılında İngiltere, İskoçya'yı, Birleşik Krallık'a dahil eder ve İskoçya'daki viski imalatına vergi koyar. İşte dananın kuyruğu burada kopar. İn-

gilizlerin vergi konusundaki ısrarcılığı İskoçlarda milliyetçi akımı körükler. Öyle ki, içki kaçakçıları İskoç toplumunun milli kahramanları oluverirler. Kaçakçılık o denli gelişir ki, artık erkekler geleneksel kıyafetleri olan etek (kilt) altında, apış aralarında özel olarak bu iş için yapılmış kaplarda, yaklaşık 5 litre viski taşırlar. Koyun derisinden yapılan kaplara viski konulup genç kızların beline sarılır ve hamile görüntüsü verilir. Hatta gayda çalan İskoç'un tulumu bile yarı yarıya viski doludur. Kontrolle görevli devlet yetkilileri rüşvete bulaşır ve bu, tavşana kaç, tazıya tut, oyunu sürer gider.

İskoçya her yıl 25 Ocak'ta, en ünlü şairleri Robert Burns'ün doğum gününü kutlar. Burns'ün şiirlerinin ana temaları İskoçya, kadınlar, özgür aşk, dostluk, paganizm, siyaset ve viskiydi. Şair, vergi tahsildarlığı görevinde bulunmasına rağmen, kaçak viski üreticilerine açıkça destek verdi. Hep viski vergilerinin düşürülmesini istedi. "Özgürlük ve viski birlikte yürür", onun sıkça kullandığı bir slogandı.

1822 yılında, İngiltere Kralı IV. George'un İskoçya'yı ziyareti önemli değişikliklere yol açar. Kral, Glenlivet köyünde yapılan viskileri çok beğenir ve sarayda kutlamalar için bu viskinin kullanılmasını emreder. Ancak Glenlivet köyünde tek bir ruhsatlı imalathane yoktur. Sonuçta 1823 yılında viski vergileri azaltılır ve ruhsatlı viski imalathaneleri sayısında artış başlar.

Delikanlı, üniversitede okurken çok para harcamaya başlamıştır. Baba varlıklı olduğu hâlde bir türlü oğluna para yetiştiremez. Ođlunun bulunduğu şehre gidip biraz araştırınca, parayı viskiye ve kızlara harcadığını öğrenir. Sonunda oğlunu karşısına alıp hiç olmazsa bu iki alışkanlığından birini terk ederek masraf kalemini teke indirmesini ister. Ođlu babasına hak verir ve başını öne eğip hangisini bırakmasının doğru olacağını sorar. Baba bir an düşünür ve şöyle cevap verir:

“Oğlum, bildiğim kadarıyla altmışından sonra da viski içebilirsin.”

İngiliz kraliyet ailesinin İskoç viski seferi 1848 yılında ikinci kez Kraliçe Viktorya zamanında olur. Kraliçe fırsat bulduğunda İskoçya'ya gider, orada avlanır ve viski içer. Öylesine sevmiş ki viskiyi, malikânesinde, gezdiği her yerden en az bir şişe viski bulunurmuş. Kraliçe'nin viskileri bu defa Chivas Biraderler'in damıtım evinden geliyordu. Orada verdiği davetlerde viski su gibi akardı. Kraliçe, Londra'ya döndükten sonra da aynı alışkanlığı sarayda devam ettirdi. Böylece viski Londra'da yönetici zümrenin içkisi hâline geldi. Artan talebe imbik kapasitesi yetmeyince, İskoçya'daki imalathaneler çareyi geleneksel imbiklerde yaptıkları malt viskiyi, o sıralarda yeni icat edilmiş, daha sıradan imalat olan Coffey imbiğinde yaptıkları viskiyle harmanladılar. O güne kadar hep malt viski olarak satarlarken artık *blend* (harman) olarak satmaya başladılar. İrlandalılar bu moda uymadı, yalnızca malt viski satmaya devam ettiler.

1860'lı yıllarda floksera hastalığı, Avrupa'daki üzüm bağlarını perişan edince, şarap ve brendi bulmak zorlaştı. Brendi içmeye alışanlar için, ona en yakın içki, viskiydi. Ayrıca brendi içenler toplumun üst katmanlarındandı ve onlar şarabı fiçidan içebilirlerdi ama viskiyi asla. Onun için İskoçlar viskilerini bu üst gelir grubuna satabilmek için cazip şişelere koyup üzerine etiket yapıştırarak markalı hâle getirdiler. Şişelenmiş ilk viskiler imalatçıların değil, onları satanların adlarını taşıyordu; Bell, Teacher, Dewar, Walker vb gibi.

Avrupa'da yıllar sonra üzüm bağları Osmanlı topraklarından ve Amerika'dan getirilen yeni asmalarla yeşillenince, viski Avrupa sert içkiler pazarında brendinin pazar payını çoktan kapmıştı.